

Editörün Notu

Balkanlar, tarih boyunca farklı göç yollarının kesiştiği bir coğrafya olmuş, pek çok kavim bu topraklara izini bırakmıştır. Yolu Balkanlar'dan geçen kavimler, bazen buradaki halkları yerlerinden etmiş, içinde eritmiş veya kendileri bunların içinde erimiş ve bu süreçlerin bir sonucu olarak farklı etno-ulusal ve etno-dinsel kimlikler oluşmuştur. Bu yoğun, yüzyıllar süren, devamlı, rastlantısal ve karşılıklı etkileşim sonucunda, Balkanlar dünyada etnik çeşitliliğin en fazla olduğu coğrafyalardan biri haline gelmiştir.

Nüfus hareketleri ve topluluklar arası ilişkiler dış etkenlerden bağımsız bir şekilde gerçekleşmemektedir. Bunlar, sosyo-politik bağlamdan hem etkilenmekte hem de bu bağlamın oluşmasına neden olmaktadır. 15. ve 19. yüzyıllar arasında, bahse konu nüfus hareketleri ve toplumlar arasında ilişkiler imparatorluklar bağlamında, özellikle de Osmanlı İmparatorluğu'nun yönetimi altında şekillenen bir ortamda yaşanmıştır. 19. yüzyılın başından itibaren, imparatorluklar dağılmaya ve yerlerini yeni ve özgün politik oluşumlar olan ulus-devletlere bırakmaya başlamıştır. Yaklaşık bir yüz yıl içerisinde, Balkanlar'ın sosyal, ekonomik ve politik yapısı çarpıcı bir biçimde değişmiştir. Bu süre zarfında, anlaşmazlıklar ve çatışmalar yarımada'nın etno-demografik yapısını önemli ölçüde değiştirmiş ve çeşitli şekillerde yaşanan gönüllü veya zorunlu göçlere yol açmıştır. İkinci Dünya Savaşı sırasında ve sonrasındaki Soğuk Savaş döneminde de daha küçük çaplarda da nüfus hareketleri yaşanmıştır. Soğuk Savaş sonrasında meydana gelen amansız etnik çatışmalar, katliamlar, gönüllü veya zorunlu göçler de, Balkanlar'ın nüfus yapısının değişmesine neden olmuştur. Günümüzde Balkanlar, Orta Doğu'dan (özellikle Suriye'den) gelen büyük göç dalgasının geçiş güzergâhında yer almaktadır. Bunun bir sonucu olarak, Balkanlar trajik görüntülerin sahnelendiği bir coğrafya haline gelmiştir.

Uluslararası Suçlar ve Tarih dergisinin 17. sayısı karmaşık siyasal ve toplumsal dinamiklerin halen hakim olduğu bu coğrafyaya odaklanmaktadır.

Ali Asker ve Merve Özel Özcan'ın kaleme aldıkları *Panslavizmin Çarlık Rusyası'nın ve Sovyetler Birliği'nin Balkan Politikaları Üzerindeki Etkisi* başlıklı çalışma Rus düşünce tarihinde önemli akımlardan biri olan Panslavizm'i irdelemektedir. Panslavizm akımının tarihsel gelişim süreci, dönüşümü, etki ve sonuçları ele alan çalışma, bu düşünce

akımının Balkanlara yönelik Rus dış politikasındaki ve çağdaş Rus milliyetçiliği içindeki yeri ve işlevleri hakkında tarihsel bir incelemeyi okuyucuya sunmaktadır.

Cengiz Haksöz'ün *The Making of the Rhodopean Borders and Construction of the Pomak Identities in the Balkans* (Rodoplar Sınırının Oluşumu ve Balkanlar'da Pomak Kimliğinin İnşası) başlıklı çalışması Slavca konuşan Müslüman bir topluluk olan Pomakların, kimlik oluşum süreçlerini Bulgar, Yunan ve Türk ulus kurma süreçleri ile ilişkiselliği içerisinde incelemektedir. Bu çerçevede Haksöz, Rodoplardaki sınırların oluşturulması ve bu sınır oluşumunun Bulgaristan, Yunanistan ve Türkiye'deki Pomakların kimlik inşa süreçlerini nasıl şekillendirdiği üzerinde durmaktadır.

1990'lı yıllarda Yugoslavya'nın dağılma süreci, büyük insani dramlara sebep olan çatışmaların ve katliamların yaşandığı çok trajik bir dönem olmuştur. Öncesinde bir arada veya yan yana yaşayan toplulukların bu şekilde yıkıcı ve kanlı mücadelelerin içine girmeleri incelenmesi ve dersler çıkartılması gereken bir tarihsel süreçtir. İbrahim Fevzi Güven, *Yugoslavya'nın Dağılması Bağlamında Josip Broz Tito ve Slobodan Miloseviç'in Söylem ve Politikalarının İncelenmesi* başlıklı makalesinde Yugoslavya'nın iki lideri, Tito ve Miloseviç'in tutum ve politikalarını karşılaştırarak, Yugoslavya'nın dağılma süreci ele almakta, iki liderin farklı ideoloji ve politikalarının Yugoslavya'nın kaderini nasıl etkilediğini incelemektedir.

Rusya'nın Kırım'ı ilhakı, NATO'nun Kosova müdahalesinden sonra yaşanan en büyük uluslararası hukuk ve dış politika sorunlarından birinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Rusya, yürüttüğü işgal politikasını, NATO'nun Kosova müdahalesini örnek göstererek meşrulaştırmaya çalışmaktadır. Abdullah Tunç ve Hamdi Fırat Büyük, *Kosova ve Kırım Vakalarının Uluslararası Hukuk Perspektifinden Karşılaştırmalı Bir Analizi* başlıklı çalışmalarında, Kosova müdahalesi ve Kırım'ın işgalini, uluslararası hukuk başta olmak üzere tarihi, demografik ve siyasi yönleriyle ele almakta ve iki olayın benzer ve farklı yönlerini analiz etmektedirler. Tunç ve Büyük, bu analizleri sonucunda iki olay arasında var olan temel farklılıkları ortaya koymakta ve Kosova örneğinin Kırım'ın ilhakına emsal olamayacağını göstermektedirler.

Balkanlar üzerine odaklanan bu çalışmaların yanında, Uluslararası Suçlar ve Tarih dergisinin bu sayısında yer alan Teoman Ertuğrul Tulun'un *The Fabricated Pontus Narrative and Hate Speech* (Üretilmiş

Pontus Anlatısı ve Nefret Söylemi) başlıklı çalışması, 1980’li yılların sonlarından bu yana dile getirilmeye başlanmış olan “Pontus Rum Soykırımı” anlatısını ele almaktadır. Yunan ve Türk kaynakların karşılaştırmalı incelemesine dayanan bu çalışma, “Pontus Rum Soykırımı” anlatısına içsel olan nefret söyleminin unsurlarına da işaret etmektedir.

Son olarak, Şükrü Elekdağ’ın Karadeniz havzasında önemli jeopolitik gelişmelerin yaşandığı günümüzde, Montrö Sözleşmesi’nin karşılaştığı güvenlik sorunlarına değinen ve bu sözleşmenin fesih ve tadili durumunda Türkiye’nin karşılaşılabileceği olasılıkları inceleyen *81. Yılında Montrö Sözleşmesi’nin Karşılaştığı Güvenlik Sorunları ve Sözleşmenin Feshi ve Tadili İçin Girişimler Vukuunda Karşılaşılacak Senaryoların Analizi* başlıklı raporunu da bu sayımızda okuyuculara sunarız.